

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija

**Gamtinių dujų tranzito per Lietuvos Respublikos
teritoriją ataskaita už 2012 m.**

Vilnius, 2013

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Algirdo g. 27,
LT-03219 Vilnius
Tel. +370 5 2135166,
faks. +370 5 2135270.
El.p. rastine@regula.lt
www.regula.lt

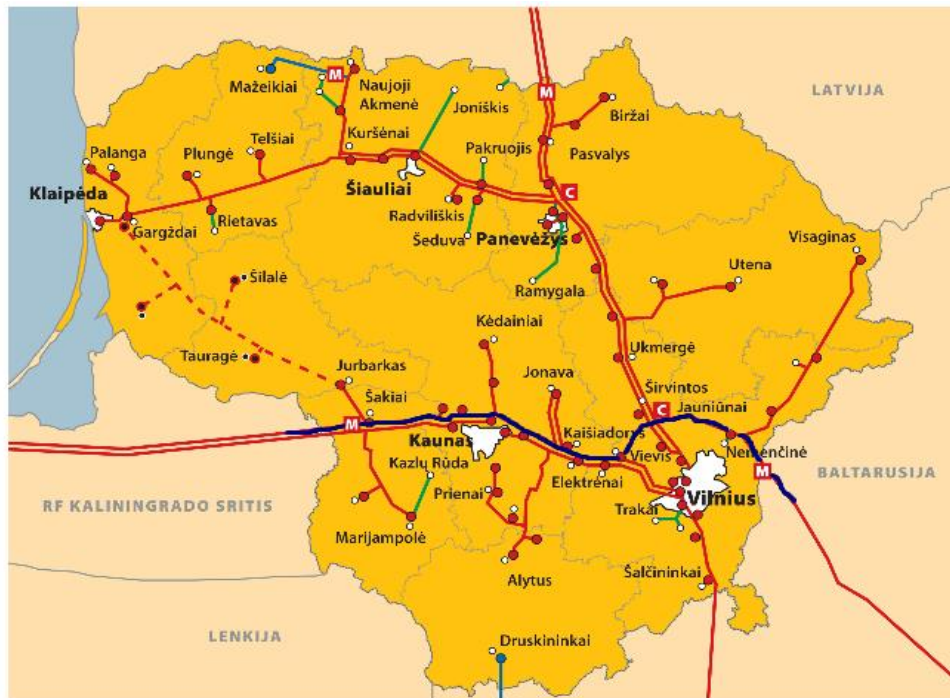
2013 m. birželis

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo (Žin., 2000, Nr. 89-2743; 2011, Nr. 87-4186) (toliau – GDĮ) 7 straipsnio 2 dalies 17 punktu, stebi gamtinių dujų tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją srautus ir teikia metinę ataskaitą Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Ataskaita parengta pagal AB „Lietuvos dujos“ pateiktą informaciją. Gamtinių dujų tranzito veiklai valstybinis reguliavimas netaikomas. Pagal GDĮ 18 straipsnio 1 dalį gamtinės dujos transportuojamos tranzitu asmenų tarpusavio susitarimu, pagal sutartis ir atsižvelgiant į esamų perdavimo sistemų pajėgumą bei prioritetinį šalies sistemos naudotojų poreikių tenkinimą.

1. Gamtinių dujų tranzitui per Lietuvos Respublikos teritoriją naudojami vamzdynai

1 pav. AB „Lietuvos dujos“ gamtinių dujų perdavimo sistema

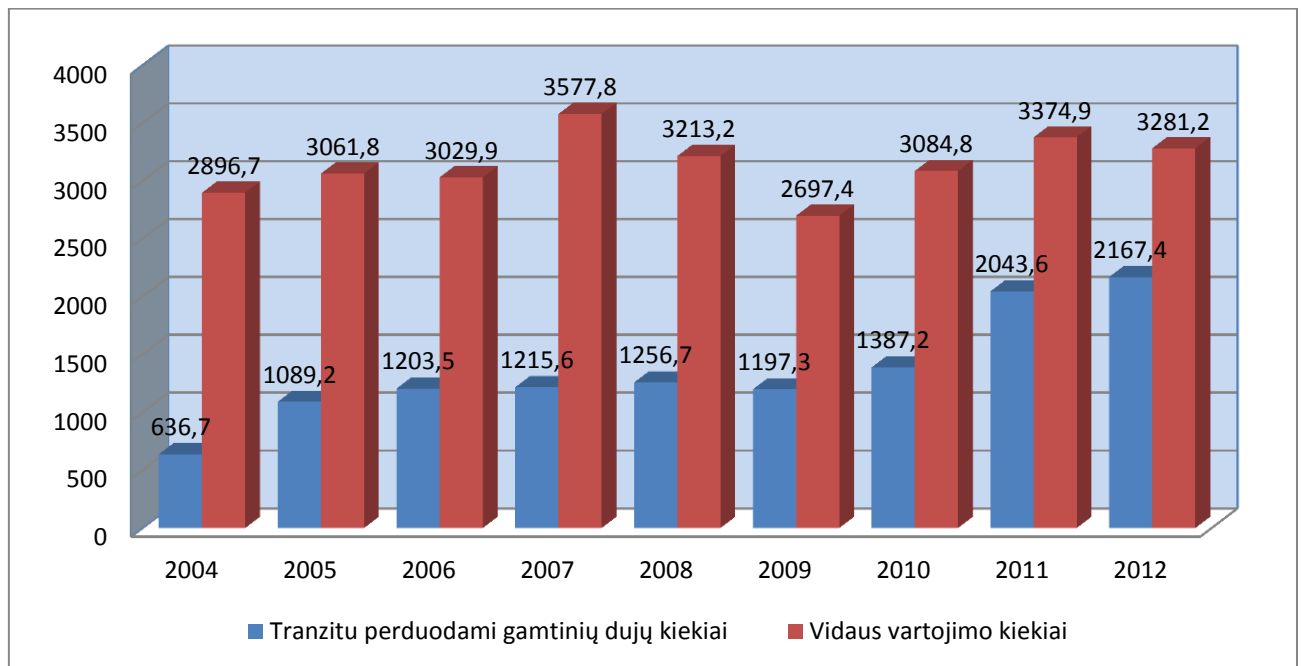
	AB „Lietuvos dujos“ Magistraliniai		Projektuojamos dujų skirstymo stotys
	Didžiausi skirstomieji dujotiekiai		Dujofikuoti didieji
	Dujų apskaitos stotys		Dujofikuoti miestai
	Dujų kompresorių stotys		Nedujofikuoti miestai
	Dujų skirstymo stotys		Projektuojami dujotiekiai
	Tranzito linija		Kitų įmonių valdomos dujų sistemos

Lietuvos gamtinių dujų sistema sujungta su Baltarusijos, Latvijos bei Rusijos Federacijos dujų sistemomis (1 pav.). Tarptautinės jungtys su Rusija, Baltarusija ir Latvija reguliuojamos sutartimis. Lietuvos ir Baltarusijos pasienyje esantys pajėgumai užtikrina visus Lietuvos vartotojams, tranzito į Rusijos Federaciją (Kaliningrado sritį) ir Latvijos kryptimi reikalingus pajėgumus. Gamtinių dujų tranzitas per Lietuvos teritoriją vykdomas tik į Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį, t. y. kertant išorines Europos Sąjungos sienas.

Gamtinių dujų tranzitas per Lietuvos teritoriją vykdomas pagal Gamtinių dujų tiekimo į Lietuvos Respubliką sutartį Nr. 1ГЛИ-2000, pasirašytą 1999 m. gruodžio 16 d. tarp OAO „Gazprom“ ir AB „Lietuvos dujos“, kuri įvertinant kiekio, investicijų ir pajėgumų bei susijusių sąlygų pasikeitimus galioja iki 2016 m. sausio 1 d. Sutartyje numatyta, kad pratęsiant šią sutartį ar sudarant naują, reglamentuojančią tranzito per Lietuvos teritoriją vykdymą, tranzito paslaugos suteikimo sąlygos turėtų galioti iki 2025 m. pabaigos.

Tranzitu į Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį 2012 m. transportuota 2167,442 mln. m³. Palyginus su 2011 m., tranzito apimtys padidėjo 6,1 proc., su 2010 m. – 56,2 proc. Gamtinių dujų tranzito kiekiai 2004–2012 m. pateikiami 2 pav.

2 pav. Tranzitu perduodami gamtinių dujų kiekiai, vidaus vartojimo kiekiai 2004-2012 m., tūkst. m³

Šaltinis: Komisija.

Iš viso AB „Lietuvos dujos“ perdavimo sistema 2012 m. transportuota 5434,4 mln. m³ gamtinių dujų (2011 m. – 5404,5 mln. m³), iš jų tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją – 2167,4 mln. m³ arba 39,9 proc. nuo bendro gamtinių dujų transportuoto kiekio perdavimo sistema (2011 m. – 2043,6 mln. m³ arba 38,7 proc.).

Akcentuotina, jog pagal GDĮ 18 straipsnio 3 dalį dujų tiekimo sutrikimo atveju tranzitu gabenamų dujų kiekis ribojamas proporcingai šalies vartotojams ribojamam dujų kiekiui. Nutraukus dujų tiekimą, nedelsiant nutraukiamas jų gabenimas tranzitu. Visiško dujų tiekimo nutraukimo atveju vamzdyne esančios dujų atsargos naudojamos tik pažeidžiamų vartotojų poreikiams.

2. Tranzitui vykdyti reikalingų perdavimo sistemos pajėgumų panaudojimas

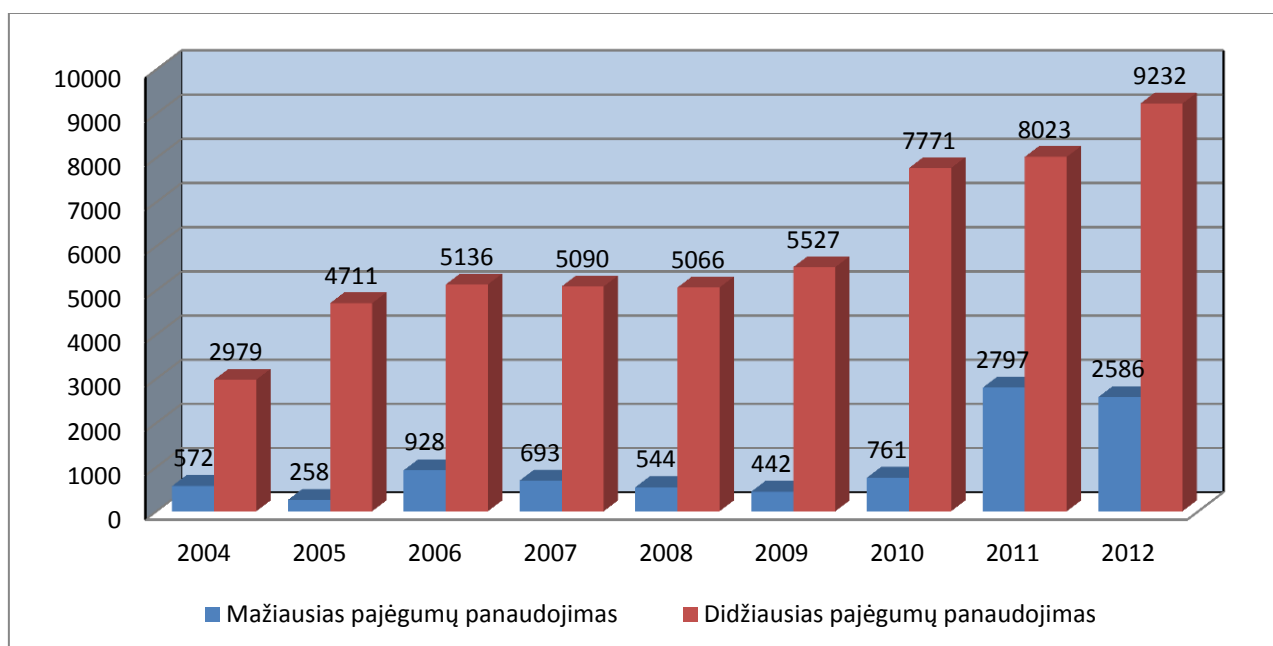
AB „Lietuvos dujos“, vadovaudamasi 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančio reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, I priedo Gairių 3.2 bei 3.3 punktais, skelbia dujų įleidimo ir išleidimo taškus perdavimo sistemoje bei šiuose taškuose esančius didžiausius techninius abipusių srautų pajėgumus, bendrus sutartinius ir pertraukiamuosius pajėgumus bei turimus pajėgumus. Gamtinių dujų tranzitui per Lietuvos Respublikos teritoriją yra svarbūs 2 taškai: **Kotlovkos dujų apskaitos stotis** (gamtinių dujų priėmimo taškas) bei **Šakių dujų apskaitos stotis** (gamtinių dujų pristatymo taškas).

Kotlovkos dujų apskaitos stotis įkurta Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos valstybių pasienyje. Visos į Lietuvą importuojamos gamtinės dujos patenka per šią dujų apskaitos stotį, įskaitant transportuojamas gamtines dujas tranzitu į Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį. Maksimalūs techniniai pajėgumai Lietuvos ir Baltarusijos perdavimo sistemų sujungimo taške ties Kotlovkos dujų apskaitos stotimi – 31200 tūkst. m³ per parą.

Šakių dujų apskaitos stotis įrengta 1994 m. tranzitui komerciniais pagrindais per Lietuvos Respublikos teritoriją vykdyti. Iki 2009 m. pradžios Šakių dujų apskaitos stotis veikė pagal realiu laiku matomą tranzito poreikį, OAO „Gazprom“ nepateikdavo konkrečių prašymų dėl pajėgumų užsakymo tranzitui vykdyti. Tačiau 2008 m. buvo pasiektas susitarimas dėl investicijų į tranzito pajėgumų padidinimą bei tranzitui reikiamų perdavimo sistemos pajėgumų – 10500 tūkst. m³ per parą. Nuo 2011 m. tokie pajėgumai buvo sukurti, o maksimalus pajėgumų panaudojimas 2012 m. siekė 9232 tūkst. m³ per parą, t. y. 87,9 proc. tranzitui rezervuotų perdavimo sistemos pajėgumų. Minimalus pajėgumų panaudojimas tranzitui 2012 m. siekė 2586 tūkst. m³ per parą, t. y. 24,6 proc. tranzitui rezervuotų perdavimo sistemos pajėgumų.

Didžiausias ir mažiausias pajėgumų panaudojimas 2004–2012 m. vykdant tranzitą per Lietuvos Respublikos teritoriją pateikiamas 3 pav.

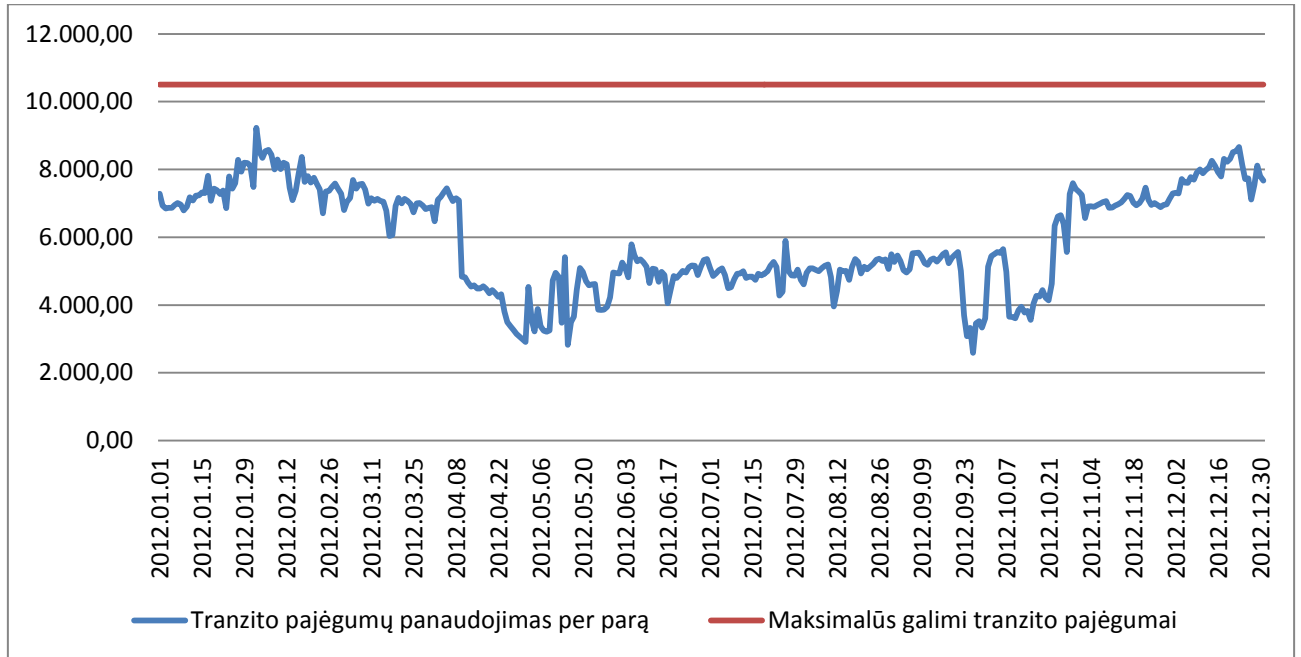
3 pav. Didžiausias ir mažiausias pajėgumų panaudojimas Šakių DAS 2004-2012 m., tūkst. m³/parą

Šaltinis: AB „Lietuvos dujos“.

4 pav. pateikiamas tranzito pajėgumų faktinis panaudojimas 2012 m. tūkst. m³ per parą, palyginus su maksimaliais techniniais tranzito pajėgumais.

4 pav. Tranzito pajėgumų panaudojimas 2012 m., tūkst. m³/parą

Šaltinis: AB „Lietuvos dujos“.

3. Tranzitui priskirtos investicijos į gamtinių dujų perdavimo sistemą

2012 m. AB „Lietuvos dujos“ nesikreipė į Komisiją dėl investicijų projektų, susijusių su tranzito veikla, derinimo. Paskutinius AB „Lietuvos dujos“ investicijų projektus, susijusius su tranzito veikla, Komisija suderino:

1) 2011 m. kovo 31 d. nutarimu Nr. O3-70 **„Magistralinio dujotiekio Jauniūnai – Vievis kontrolinio įtaiso paleidimo ir priėmimo kamerų įrengimas“**. Techniniai dujotiekio „Jauniūnai – Vievis“ pajėgumai sudaro 31,2 mln. m³ per parą, iš kurių 7,7 mln. m³ - faktiniai tranzitui naudojami pajėgumai. Proporcingai įvertinus tranzitui reikalingus pajėgumus buvo nustatyta, jog 38,7 proc. visų projekto investicijų turi būti priskirta tranzitui;

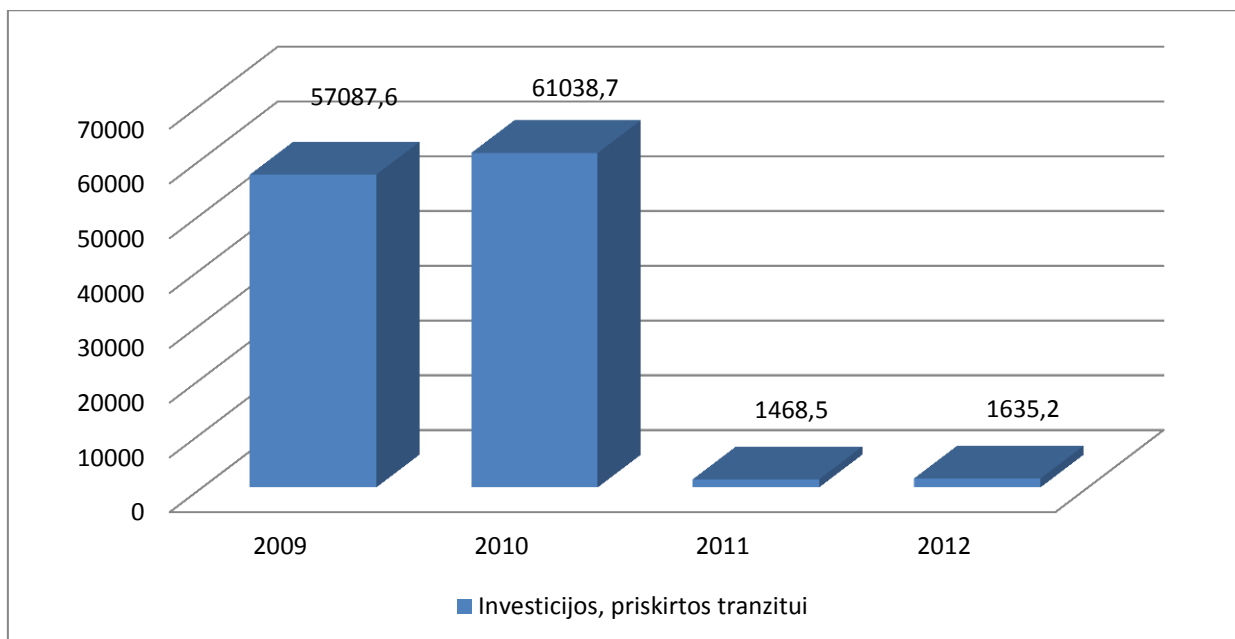
2) 2011 m. kovo 31 d. nutarimu Nr. O3-67 **„Vikšrinio kranio magistralinių dujotiekių eksploatacijos, rekonstravimo, remonto ir atstatyti darbams įsigijimas“**. 6,2 proc. šio projekto investicijų priskirta tranzitui.

2008 m. AB „Lietuvos dujos“ pateikė Komisijai investicinį projektą **„Jauniūnų kompresorių stotis, Šakių dujų apskaitos stoties išplėtimas, magistralinis dujotiekis nuo Šakių iki pasienio su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi“**, kurio bendra vertė – 268 500 tūkst. Lt. Komisija projektą suderino 2008 m. rugsejo 18 d. nutarimu O3-130. Šiame projekte pateiktas investicijas galima padalinti į tris dalis: 1) investicijos Jauniūnų kompresorinės stoties statybai (pradėjo veikti 2010 m. gruodžio 22 d.) (investicijos paskirstytos per pusę: 50 proc. tranzitui bei 50 proc. Lietuvos vartotojams); 2) investicijos magistralinio dujotiekio nuo Šakių iki Rusijos Federacijos Kaliningrado srities statybai (investicijos 100 proc. priskirtos tranzitui); 3) investicijos Šakių dujų apskaitos stoties rekonstrukcijai (investicijos 100 proc. priskirtos tranzitui).

Viso šio investicinio projekto investicijos buvo paskirstytos taip: 57,4 proc. – tranzitui, 42,6 proc. – gamtinių dujų perdavimo veiklai.

AB „Lietuvos dujos“ 2012 m. vykdė investicijas pagal anksčiau su Komisija suderintus investicijų projektus. Taip pat atliko kitas nedidelės apimties investicijas į sistemų, naudojamų ir tranzitui, rekonstrukciją, kurių atskirų projektų neprivaloma derinti su Komisija, ir atitinkamai dalį šių investicijų priskyrė tranzito veiklai. AB „Lietuvos dujos“ atliktos investicijos, kurios buvo priskirtos tranzito veiklai 2009–2012 m., pateikiamos 5 pav.

5 pav. AB „Lietuvos dujos“ 2009-2012 m. atliktos investicijos, priskiriamos tranzitui, tūkst. Lt

Šaltinis: AB „Lietuvos dujos“.

4. Tranzito veiklos sąnaudų atskyrimas nuo perdavimo veiklos sąnaudų

Pagal Gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikos, patvirtintos Komisijos 2008 m. rugpjūčio 8 d. nutarimu Nr. O3-106 (Žin., 2008, Nr. 94-3718; 2009, Nr. 126-5476; 2010, Nr. 122-6257, 2011, Nr. 101-4773), 55 punktą gamtinių dujų transportavimas tranzitu yra priskiriamas kitai veiklai, nesusijusiai su pagrindine bendrovės veikla, ir jo sąnaudos neįskaičiuojamos į įmonės pagrindinę veiklą. Atsižvelgiant į tai, **tranzito veiklos sąnaudos yra atskirtos nuo gamtinių dujų perdavimo veiklos sąnaudų.**

Tranzito veiklos sąnaudos atskiriamos šiais būdais:

1. investicijų projekto, skirto išimtinai dujų perdavimui į Kaliningrado sritį, sąnaudos 100 proc. priskiriamos tranzito veiklai;
2. investicijų projekto, skirto dujų perdavimui į Kaliningrado sritį bei gamtinių dujų vartojimui Lietuvoje užtikrinti, sąnaudos paskirstomos pagal investicinio projekto derinimo metu su Komisija suderintus principus, įvertinant investicijų panaudojimą tranzitui bei Lietuvos vidinėms reikmėms.